

Bodhisattva's op de Zeedijk

Een bezoek aan de He Hua Tempel¹

Al pratend over de dharma ontwijken we toeterende brommers, fietsers en toeristen, op weg naar de jongerenbijeenkomst in de tempel. Rondom de poort van de tempel harde rockmuziek, de geur van weed en gebraden speenvarkens bij restaurant Nam Kee aan de overkant. Zaterdagmiddag op de Zeedijk in Amsterdam; een plek zoals Ksitigarbha, een van de vier bodhisattva's uit het Chan Boeddhisme dat in de tempel onderwezen wordt, graag zou bezoeken. De bodhisattva die naar de hel afdaalt om daar mensen uit het lijden te verlossen. De stadse chaos op de wallen is de plek waar de He Hua (Lotusbloem) Tempel² als een lotus in een chaotische vijver wil zijn, de lotus heeft tegelijk ook de modder nodig om tot bloei te komen³.

Bij een tempel kun je denken aan een oase van rust, niets is minder waar. Een door elkaar lopende, fotograferende mensenmassa wacht ons. Guan Her Ng, met wie ik zojuist over de maatschappelijke rol en activiteiten van de tempel heb gesproken, merkt op dat de ruimte vol is met toeristen. Guan Yin, de Bodhisattva van mededogen, bekijkt het geheel vriendelijk vanaf de schrijn. Dan stelt Guan me voor aan de vrijwilligers in centrale tempelruimte, die offerkaarsen verkopen en uitleg geven over hoe je wierook kunt offeren. Vervolgens word ik voorgesteld aan de eerwaarde non, die hij als zijn leermeester beschouwt. Dan de trap af, langs de Shakyamuni zaal, waar de zondagsdiensten en meditatie plaatsvinden, naar de kelder waar we het groepje jongeren treffen, aan het werk met het begrip pratitya samutpada, het afhankelijk ontstaan.

Hoe ziet men de eigen maatschappelijke rol vanuit het humanistisch Chan boeddhisme, op deze hectische plek waar Chinezen, Nederlanders en toeristen elkaar ontmoeten in cultuur en dharma? Wat zijn de verschillen in wat deze groepen naar de tempel brengt?

De He Hua tempel

De tempel is sinds 2000 aan de Zeedijk gevestigd en huisvest nu twee nonnen uit het hoofdklooster uit Taiwan⁴. Zij zijn verantwoordelijk voor het religieuze werk en de financiën binnen de tempel. Daarnaast is er de organisatie voor leken en jongeren⁵, opgericht in 1990 door de Taiwanese Chanmeester Hsing Yun, en deze

¹ De informatie in onderstaand essay is gebaseerd op het gesprek met Guan Her NG, vrijwilliger bij de He Hua Tempel, op zaterdag 15 juni 2013, tenzij anders vermeld. Referenties naar theorie van CJ.

² De Tempel heet voluit Fo Guang Shan He Hua Tempel.

³ Uitspraak van een van de voormalige nonnen in de documentaire 'Zuiver Land', Boeddhistische Omroep Stichting, 2005.

⁴ De nonnen en monniken vallen onder de *International Buddhist Progress Society* (IBPS)

⁵ De *Buddha's Light International Association* (BLIA) en BLIA YAD (*Young Adult Division*)

Unknown 20 jun, 14:49 Tekst toegevoegd
Unknown 20 jun, 14:49 Tekst toegevoegd
Unknown 20 jun, 14:49 Toegevoegd: Spatie
Unknown 20 jun, 14:49 Tekst toegevoegd
Unknown 20 jun, 14:49 Tekst toegevoegd

verzorgt alle praktische activiteiten en het vrijwilligerswerk. Guan is een van de jongere vrijwilligers, en tussen de 15 en 20 uur per week actief voor de tempel, naast een baan. Werkend in de wereld en de boeddhistische oefenpraktijk serieus aanpakken; het urban buddhism⁶. Hij geeft rondleidingen, les over boeddhisme aan jongeren en doet veel van de pr en contacten voor de tempel. Mediteren, voor hem een combinatie van het volgen van ademhaling en het observeren naar de stilte binnenin (samatha en vipassana meditatie) schiet er regelmatig bij in. De beoefening heeft een andere vorm gekregen. Het gaat erom de houding van de Boeddha te praktiseren, om als een actieve bodhisattva in de wereld te staan en het in de praktijk brengen van de zes paramita's⁷, een van de centrale oefeningen van het humanistisch boeddhisme. In Azië is dit veelal de gebruikelijke manier om als leek het boeddhisme te beoefenen⁸.

De He Hua Tempel en wereldwijd Fo Guang Shan (de tempels) ervaart hij als een broedplaats om zich te ontwikkelen, vaardigheden te leren om het humanistisch boeddhisme in de praktijk te brengen en een bijdrage te leveren aan de maatschappij vanuit de dharma. Eigenlijk zou Guan dan ook liever zien dat de tempel bekend wordt onder de naam Fo Guang Shan (Buddha's Light Mountain) Tempel of He Hua Tempel. Deze naam doet meer recht aan de reikwijdte van de bodhisattva geloften die men uitdraagt, dan de naam 'Chinese tempel'.

De verschillende groepen die naar de tempel komen, hebben hun eigen doel en behoeften en dit past geheel in de doelstelling van de tempel, om er voor zoveel mogelijk mensen te zijn. Als tempel wil men naast de dharma ook graag de Chinese cultuur uitdragen. Iedereen is welkom voor een bezoek, al dan niet in een rondleiding, welke ook altijd een korte introductie in boeddhisme bevat. Dagjesmensen uit binnen- en buitenland lopen hier dagelijks binnen. Daarnaast komen er Chinezen en niet-Aziaten⁹ voor de boeddhistische beoefening, die voor beide groepen verschillend is.

Verwevenheid van boeddhisme en de Chinese cultuur

Het humanistisch boeddhisme¹⁰ gaat uit van vier doelstellingen; het geven van vreugde, vertrouwen, hoop en comfort. Het geven van Chinese dansvoorstellingen aan ouderen in Amsterdamse verzorgingshuizen, workshops geven over kalligrafie en de Chinese theeceremonie, het lantaarnfestival voor Chinese geadopteerde kinderen, zomerkampen voor kinderen met Chinese cultuur: het zijn voorbeelden van het geven van vreugde aan de gemeenschap in de vorm van cultuur en educatie, niet alleen voor de Chinese gemeenschap.

De Tempel heeft een belangrijke functie voor Chinese gemeenschap. De (financiële) steun is groot geweest om de tempel mogelijk te maken. Er was duidelijk een grote behoefte aan een nieuwe plek van religieuze samenkomst, waar Chinezen van verschillende herkomst bij elkaar komen; Taiwanese Chinezen,

⁶ De BLIA zoekt voor de tempels bewust de stedelijke context voor het urban buddhism, in de wereld.

⁷ De zes paramita's zijn: vrijgevigheid, ethiek, geduld, energie, concentratie en wijsheid.

⁸ Paul van der Velde, *De Boeddha in het tuincentrum: en andere populaire beelden van het boeddhisme* (Zoetermeer: Uitgeverij Meinema, 2013) pp.28 en pp.202.

⁹ Guan gebruikt verschillende termen wanneer het niet-Chinezen betreft die de tempel bezoeken: westerlingen, Nederlanders, niet-Aziaten.

¹⁰ Een 20^e eeuwse Boeddhistische Reformbeweging door Ch'anmeester Taixu in China, ook benoemt in *Buddhism in the Netherlands* van H. Blezer, 2012, pp 424.

Hongkong Chinezen, Chinezen uit China en Maleisië, zoals de ouders van Guan. De boeddhistische praktijk van deze groep benoemt Guan vooral als volksreligieus.

De vier giften zijn geïnspireerd op de humanistisch, boeddhistische leer en het lijkt voor de hand te liggen de vrijgevigheid van de gemeenschap aan de tempel als zodanig te bezien. Toch ligt dat genuanceerder. De betrokkenheid op de tempel en het leveren van een bijdrage komt waarschijnlijk vanuit devotie en vanuit de totale vanzelfsprekendheid van vrijgevig zijn en willen bijdragen. Als er rijst nodig is, is er rijst, als er hulp nodig is, dan helpt men, als iemand taart brengt, wordt er met alle vrijwilligers taart gegeten. Dit is sterk cultureel bepaald. Een Chinees begrip is "relatie hebben tot" of "connectie" (met mensen). Dit culturele aspect speelt in de vrijgevigheid sterk mee, je weet wat de ander nodig heeft in relaties, vooral in zaken. Het is als een spinnenweb van connecties. Je bouwt vertrouwen op, neemt daar de tijd voor en als je op een gegeven moment zegt dat je iets nodig hebt, dan komt het er. Vrijgevigheid zit sterk ingebed in de cultuur en is in die zin niet van boeddhisme te onderscheiden.

Vanuit de vijf leefregels is vlees in tempel verboden en hierin botst de vrijgevigheid en cultuur wel eens. Tijdens Chinees Nieuwjaar komen alle 'volksreligieuze' beoefenaars naar de tempel met allerhande offers. Guan vertelt over de man die op een gegeven moment met een geroosterd speenvarken aankomt, het bij het beeld van Qie Lan neerzet, de linker beschermer naast Guan Yin. En hoewel men hem duidelijk maakt dat dit echt niet de bedoeling is, moest het beestje er staan "voor maar heel even". "Puur Chinees", noemt Guan dit, als men iets wil, gebeurt het zo. In China is dit heel gebruikelijk, tempels zijn tempels voor het volksreligieuze, vaak zonder boeddhistische beoefening.

Ook het confucianisme is sterk aanwezig in de leer van Hsing Yun; eerbied aan de ouders, de hiërarchie in het systeem, bepaalde normen en waarden, ethische kwesties.

De verschillende boeddhistische beoefening in de tempel

Deze verwevenheid van veel verschillende elementen is ook voor de Chinees zelf niet altijd duidelijk, en dat geldt ook voor het humanistisch boeddhisme binnen deze tempel. Meester Hsing Yun probeert de leer flexibel over te dragen. Er zitten ook esoterische oefeningen in de leer, het humanistische boeddhisme is een samengaan van de drie hoofdstromingen in het boeddhisme. In het reciteren van soetra's zijn de elementen van Chan en Pure Land zichtbaar. De esoterische elementen zijn verbonden met stervensrituelen en rouwverwerkingsdiensten. Sommige mensen hebben moeite met zoveel keuze. De moeder van Guan bijvoorbeeld is, zoals hij het noemt, altijd volksreligieus geweest, het sterk devotionele naar natuurgeesten en Guan Yin en offerrituelen doen. Nu leert ze Theravada boeddhisme kennen en dat roept vragen op over de volksreligiositeit waar ze mee opgegroeid is, als hongerige geesten, hel en het zuivere land. Guan spreekt hier regelmatig over met haar; "It is all in the mind", is het boeddhistisch onderricht dat hij hierover van de eerwaarde krijgt.

Niet-Aziatische beoefenaars komen in de tempel vooral voor de meditatie, elke derde zondag van de maand, en er zijn de twee studiegroepjes die eens per maand bijeen komen. Hier wordt gemediteerd onder begeleiding van een Nederlandse (niet-Chinese) begeleider en na afloop wordt er gegeten, vers en vegetarisch, gemaakt door de gemeenschap. Wekelijks is er op zondag een dienst in het Mandarijn, waarin per week afwisselend het Diamant soetra, het Amitabha soetra en het soetra van de Medicijnboeddha worden gechant/gereciteerd. De teksten zijn afgedrukt in boekjes in het Chinees, Engels en Fonetisch Chinees schrift. Na de dienst wordt er een Dharma talk gehouden door de eerwaarde en

soms wordt er gebruik gemaakt van Dharma talks van Meester Hsing Yun op dvd. Tijdens de diensten zijn ook niet-Aziaten aanwezig. In vergelijking met de meditatie-sessies, is er een significant verschil. Er gaan meer niet-Aziaten naar de meditatie, dan naar de chanting-diensten. Het ritueel speelt waarschijnlijk een belangrijke rol voor de Aziatische beoefenaar, meditatie wordt in het algemeen gezien als iets voor de kloosterlingen. Dat is ook herkenbaar in adviezen die de eerwaarde zal geven. Als je bijvoorbeeld bij haar komt met de vraag dat je nerveus bent voor je tentamens, dan zou je kunnen denken aan ontspanningstechnieken of meditatie. Het advies van eerwaarde luidt echter anders: "Ga maar knielen voor de Boeddha"(het doen van prostrations), of "ga soetra's reciteren."

De dharma voor ondernemers wordt belangrijk gevonden, het advies is: "reciteer de soetra's, heb een goed hart voor je werknemers en word een 'ondernemende' Bodhisattva". Als ondernemer heb je de verantwoordelijkheid voor je werknemers die ook gezinnen hebben, de invloed is dus groot. Wat de tempel niet doet is een poeja (ritueel) uitvoeren, zodat het goed gaat met de onderneming, het gaat echt om de houding van de ondernemer zelf. Dharma en economie gaan hier goed samen. Besturen vanuit mededogen en wijsheid leidt tot winst, welzijn en welvaart¹¹.

Hoe deze diversiteit van beoefeningen zich naar een Nederlands humanistisch boeddhisme zal vertalen is boeiend en nog onduidelijk. Waarschijnlijk heel urban en Nederlands in de zin van "what's in it for me en down to earth", zoals Guan het beschrijft. Meester Hsing Yun hoopt dat er over 100 jaar Nederlands Boeddhisme van Fo Guang Shan is ontstaan. Hij verwoordt hiermee het beeld van tulpenboeddhisme; de Aziatische boeddhistische traditie komt met migratie mee naar Nederland, schiet wortel en past zich aan de nieuwe context aan.¹² Het feit dat het humanistisch boeddhisme al een hedendaagse reformbeweging is zal helpen in deze aanpassing. De band met Taiwan is nog sterk door de aanwezigheid van de nonnen die om de paar jaar wisselen en de toestemming die voor bepaalde zaken¹³ uit Taiwan nodig is, wat complicerende factoren kunnen zijn. De vrijheid die de jongeren binnen de tempel echter hebben om te werken met creatieve manieren van dharmaoverdracht is opvallend. Guan is niet geautoriseerd om les te geven, maar heeft het vertrouwen van de eerwaarde gekregen dit te doen.

Er wordt dus een onderscheid waargenomen in hoe de boeddhistische praktijk vorm krijgt bij de Aziatische (etnische) boeddhist en de bekeerde, vaak niet-Chinese boeddhist. De meer rituele beoefening met het chanten van soetra's en studie en meditatie. Guan, en ook zijn moeder, en de Chinese jongeren uit de bijeenkomst zijn van een generatie bij wie de oefenpraktijk verandert. Zij hebben van huis uit het volksreligieuze boeddhisme meegekregen en zijn het humanistisch chan boeddhisme gaan praktiseren, waarin meditatie ook een rol speelt. Het reciteren vormt wel onderdeel van de persoonlijke beoefening. De moeder van Guan bijvoorbeeld, doet haar ochtend gebed, dat inhoudt; driemaal de naam van Shakyamuni Boeddha, het Hartsoetra, de toevlucht tot de drie juwelen, overdragen van verdiensten, reciteren van Amitabha boeddha. Guan heeft ook zo'n reeks, die hij

¹¹ Paul van der Velde, *De Boeddha in het tuincentrum: en andere populaire beelden van het boeddhisme* (Zoetermeer: Uitgeverij Meinema, 2013) 215.

¹² Henk Blezer, "Buddhism in the Netherlands" in: *2600 Years of Sambuddhatva: global journey of awakening*, ed. The Ministry of Buddhasasana and Religious Affairs (Colombo: Government of Sri Lanka, 2012), 425.

¹³ Zie bijlage 1 Factsheet, onder netwerk.

in gedachten mee reciteert met de monniken op zijn mp3-speler in de trein op weg naar zijn werk.

Binnen de tempel wordt geen meerwaarde toegekend aan de ene vorm boven de andere, wie boeddhist is en hoe, zoals Paul van der Velde ook opmerkt in zijn beschouwing van de beeldvorming van boeddhisme in Azië en het Westen. De vraag wie boeddhist is lijkt in Azië nauwelijks een rol te spelen¹⁴, en definiëring is iets dat ik als westers boeddhist in dit gesprek waarschijnlijk meer nadruk geef om tot begrip te komen, dan eigen is aan hoe men dit benoemt binnen deze tempel. Kenmerkend voor de westerse beeldvorming van boeddhistische beoefening is dat een praktiserend boeddhist mediteert, naar het voorbeeld van de Boeddha, zonder meditatie geen boeddhist¹⁵. Binnen de He Hua tempel bestaat dit naast en door elkaar.

Vrijwilligers in de tempel

Binnen de tempel is een grote groep vrijwilligers actief, veelal Chinese vrouwen uit de eerste generatie. In het bestuur zitten drie westerse mensen, waarvoor tijdens de bestuursvergaderingen vertaald moet worden, omdat de voertaal Chinees is. Men zou wel meer niet-Chinezen willen betrekken, in de praktijk blijft dit lastig. De meesten mensen komen via ouders of familie bij de tempel, zoals dat ook geldt voor Guan. Gaandeweg is hij betrokken geraakt en deel van de gemeenschap geworden. Vaak begint iemand met schoonmaakwerk, en net als Huineng (de zesde patriarch binnen het Chinese Chan boeddhisme) met helpen in de keuken. De tempel is meer een familie dan een vereniging, er is geen lidmaatschap. Vrijwilligerswerk binnen de Chinese gemeenschap is niet zo gebruikelijk onder jongeren, wel onder ouderen. Men wil bijvoorbeeld wel iets doen voor de Chinese identiteit, maar niet voor het geloof.

Jongeren in de tempel

Onder jongeren leeft vrijwilligerswerk niet zo, al zijn zij wel belangrijk als het gaat om continuïteit. De jongeren die deze middag samen komen, studeren aan de universiteit of werken en willen weten wat boeddhisme voor hen kan betekenen; het humanistische chan boeddhisme, en niet het volksreligieuze dat men via de ouders heeft meegekregen. Er is voor deze bijeenkomsten een vorm gekozen die aansluit bij hun opleidingsniveau en die ze probeert uit te dagen. Boeddhisme wordt gecombineerd met creatieve technieken, het aanleren van 'soft skills' als vergadertechnieken, houding en presentatie. De jongeren leren hier ook de etiketten; "join your palms" en de manier van eten in de Ch'an kloosters. Bij de bijeenkomst van vanmiddag staat het concept pratitya samutpada centraal, waarmee op een creatieve manier gewerkt wordt vanuit een brainstorm model over een 'probleem'. Het probleem vandaag is 'hoe organiseer ik een zomerkamp voor kinderen tussen de zes en twaalf jaar'. In de pauze oefenen de jongeren het lied 'Harmonize' (bekend binnen BLIA wereldwijd) inclusief handgebaren met instructiefilmpjes van You Tube, voor een bijeenkomst volgende week in de Tempel in Parijs.

Concluderend

De He Hua tempel laat zich kennen als een levende publieke ontmoetingsplek voor de gemeenschap in de breedste zin van het woord, welke midden in de wereld staat;

¹⁴ Van der Velde, *De Boeddha in het tuincentrum*, 26-28.

¹⁵ Van der Velde, *De Boeddha in het tuincentrum*, 194-195.

de Chinese gemeenschap, de niet-aziatische Nederlanders, dagjesmensen uit binnen- en buitenland. Allen komen om eigen redenen; één keer om te kijken, af en toe voor het offeren van wierook voor de (Chinese) familie in het buitenland, maandelijks bij de meditatie/studiegroep, wekelijks bij de dienst of dagelijks als vrijwilliger in de tempel. Vanuit het humanistische chan boeddhisme wil men uitreiken naar de samenleving vanuit de dharma en de Chinese cultuur. De diversiteit aan mensen, behoefte en intentie lijken hierin op een organische wijze bij elkaar te komen. Er is in de afgelopen jaren zeker een basis gelegd voor een Nederlands humanistisch boeddhisme.

Met dank aan Guan Her Ng.

Bibliografie

Velde, P van der. De Boeddha in het tuincentrum: en andere populaire beelden van het boeddhisme. Zoetermeer: Uitgeverij Meinema, 2013.

Blezer, Henk. "Buddhism in the Netherlands" in: 2600 Years of Sambuddhatva: global journey of awakening, ed. The Ministry of Buddhasasana and Religious Affairs. Colombo: Government of Sri Lanka, 2012.